

Сарнавишти хувийяти миллӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ

Ҳамчун падидаи иҷтимоӣ хувияти миллӣ дар шакли забони муштарак, рамзҳо, фарҳанг ва таърихи муштарак шинохта мешавад. Хувияти миллии як шахс, дар шакли мусбати он, дар меҳанпарастии шахс дида мешавад, ки ифтихор аз миллати худ дорад ва нисбати он меҳру муҳаббат варзида, дар назди он масъулиятпазир аст. Муаллиф масъалаи мазкурро мавриди омӯзиш қарор дода, хатароти барҳоста аз раванди ҷаҳонишавиро ҷустуҷӯ мекунад.

Калидвожаҳо: хувийяти миллӣ, ҷаҳонишавӣ, хатарҳо, фарҳанг, худшиносӣ, бегонашавӣ

Пешгуфтор

Масъалаи ҷаҳонишавӣ ва таъсири он ба хувийяти миллӣ ва ҳештаншиносӣ тайи се даҳаи охир мавриди баррасии соҳибназарони аксар кишварҳои ҷаҳон қарор гирифтааст. Дар раванди мардумони кишварҳои гуногун бо ҳам рӯ ба рӯ мешаванд ва ба ҳамдигар аз лиҳози сиёсӣ иқтисодӣ ва фарҳангӣ таъсир мерасонанд. Як гурӯҳ ин равандро хувийятзудо дарёфта, аз хатароти он сухан дар миён мегузоранд, гурӯҳи дигар бошад, баръакс, раванди ҷаҳонишавӣ ва наздикшавии миллатҳои гуногунро омили баланд шудани хувийяти миллӣ меноманд. Онҳо муътақиданд, ки дар баробари шиносоии бештари миллатҳои дигар, намояндагони як миллат ба фарҳанг ва таърихи худ таваҷҷуҳи бештар намуда, худро бар баробари дигарон мегузоранд. Ин дар натиҷа боиси баландтар шудани худшиносии миллӣ гашта, дар зеҳни мардум масъалаи ҳифзу тақвияти фарҳанги худашонро ба вучуд меоварад.

Ҷаҳонӣ шудан дар шакли имрӯзаи он аз нимаи дуҷуми асри гузашта шуруъ шуд. Дар рақобат бо Иттиҳоди Шӯравӣ ИМА ҳамкориҳои иқтисодиву сиёсии худро бо кишварҳои шарикӣ худаш густариши зиёд дод. То дараҷае, ки иқтисоди онҳо аз ҳам вобаста шуд ва қатъи ин ҳамкориҳо ба ҳама ҷонибҳо зарару зиёни иқтисодӣ ва дар зимн иҷтимоиву сиёсиро дар пай дошт. То имрӯз ин раванд хеле қавитар шуда, иқтисоди кишварҳои ҷаҳон, ба истиснои чанд кишвари ба истилоҳ “рондашуда”, аз ҳамдигар вобастагиҳои зиёд дорад. ИМА тавонист ҳатто Ҷумҳурии Мардумии Чинро, дар давраи авҷи рақобатҳояш бо Иттиҳоди

Шӯравӣ, ба раванди ҷаҳонишавии сармоядорӣ ворид кунад ва ин кишвар ҳам наметавонад дар ҳоли ҳозир бе дарназардошти манфиатҳои ИМА иқдомҳои бузургеро дар сатҳи ҷаҳонӣ бигирад.

Маҳдуд будани захираҳо ва зиёд шудани аҳолии курраи Замин кишварҳои ҷаҳонро маҷбур месозад, ки барои ҳарчӣ самараноктар истифода бурдани ин захираҳо истехсолоти маҳсулоти алоҳидаро дар кишварҳои махсусе ба роҳ монанд, ки таносуби аз ҳама бештари нарху сифатро доро бошанд. Ширкатҳои байналмилалӣ дар ин раванд нақши барҷаста доранд. Онҳо технологияи истеҳлот ва бозорҳои асосии ҷаҳонро дар даст доранд ва метавонанд дар ҳама қитъаҳои олам фаъолияти худро ба роҳ монанд. Имрӯз кор ба ҷойе расидааст, ки қисмҳои алоҳидаи як маҳсулотро дар ҷанд кишвар истеҳсол карда, маҳсулоти тайёри онро дар як ё якҷанд кишвари дигар ҷамъоварӣ мекунанд ва баъдан дар тамоми ҷаҳон ба фурӯш мебароранд.

Аҳамияти мавзӯ. Ба хоҳири баъзе хатароти мавҷуда ба хувийяти миллӣ дарҳои кишвари худро ба рӯи раванди ҷаҳонишавӣ бастан ба манфиати ҳеҷ кишваре буда наметавонад. Масъала дигар ин нест, ки барои ҳимояи хувийят ва ё дигар вижагиҳои худ як миллат худро аз раванди ҷаҳонишавӣ берун ниғаҳ дорад. Масъала ин аст, ки роҳҳои дурусти ҳифзи бақо дар шароити ҷаҳонишавӣ ба роҳ монда шуда, вижагиҳои миллӣ, аз ҷумла хувийяти миллӣ ниғаҳ дошта шавад. Ба ибораи дигар ворид шудан ва истифодаи самаранок кардан аз раванди ҷаҳонишавӣ ногузир аст ва сарнавишти хувийяти миллӣ дар ин шароит дар дасти ҳуди давлатҳои миллӣ мебошад. Муайян кардани бурду бохтҳои ин раванд ва коркарди стратегияи дурусти давлатӣ ҷиҳати рушди иқтисод ва ҳимояву тақвияти хувийяти миллӣ, дар асри муосир аз аҳамияти вижа бархурдор аст.

Хувийяти миллӣ. “Хувийяти миллӣ падидаи равониву иҷтимоиест, ки дар тӯли таърих шакл мегирад ва унсурҳои таркибии он бо мурури замон ба қолабҳои фарогири фикрӣ ва меъёрҳои устувори рафторе табдил меёбанд, ки омма ба таври ғайрииродӣ онҳоро риоят мекунанд”[9]. Дарки фарқият ва ҳис кардану эътирофи “мо” ва “дигарон” қадамҳои аввалин дар шаклгирии хувийяти миллии шахс мебошанд. Ҳамчун падидаи иҷтимоӣ хувийяти миллӣ дар шакли забони муштарак, рамзҳо, фарҳанг ва таърихи муштарак шинохта мешавад.

Хувийяти миллии як шахс, дар шакли мусбати он, дар меҳанпарастии шахс дида мешавад, ки ифтихор аз миллати худ дорад ва нисбат ба он меҳру муҳаббат варзида, дар назди он масъулиятпазир аст. Дар шакли манфӣ он ҳамчун “шовинизм” буруз мекунад, ки дар он шахс миллати худро аз ҳама бартар медонад.

“Хувийяти миллӣ маҷмуи хусусиятҳои равониву иҷтимоии ба ҳам монанди намояндагони миллат ва ё гурӯҳи этникиест, ки дар робита ба шакли ҷаҳонбинӣ, муҳити иҷтимоиву фарҳангӣ ва сиёсиву ҷуғрофӣ ба таври устувор ҳамчун қолаб ва меъёрҳои рафтор дар шуур ва зершуури ҳомили худ шакл гирифта, андеша ва амали ӯро танзим мекунад”[9]. Хувийяти миллӣ вижагии модарзодӣ нест, балки сохтаи иҷтимоист. Хувийяти миллӣ зери таъсири забон, таърих, фарҳанг, муҳити иҷтимоӣ ва тарбиятиву таълимӣ, анъанаву одатҳо, сиёсат, мусиқӣ, васоити ахбори омма ва дигар падидаҳои мавҷуда дар ҷомеае, ки шахс ба воя мерасад, шакл мегирад. Бо муайян кардани хувийяти миллии худ афроди ҷомеа арзишҳои он ҷомеаро пайгирӣ карда, дар зиндагии рӯзмарраи худ онҳоро татбиқ мекунанд. “Дар воқеъ хувийяти миллӣ падидаи равониву иҷтимоист, ки аз дидгоҳ ва ҷаҳолияти амалии намояндаи миллат ошкор мешавад. Ин мафҳум бо мафҳуми “худшиносии миллӣ” иртиботи мустақим дорад. Қавӣ будани хувийяти миллии намояндагони миллат маҳаки асосии ваҳдати миллӣ ва ҳамгирии иҷтимоии онҳост”[9].

Дар ниҳоят метавон гуфт, ки “хувийят ба маънии “чӣ касе будан” аз ниёзи табиӣ инсон ба шинохта шудан ва муаррифӣ шудан ба чизе ё ҷоӣе нишот мегирад. Ин эҳсоси ниёз ба тааллуқ доштан ниёзе зотӣ ва асосие аст, ки дар ҳар фард вучуд дорад. Ба иборати дигар, хувийят навъе намодсозӣ ва падидаи фарҳангие аст, ки афрод, гурӯҳҳо, ақвом ё маконҳо барои мушаххссозии мавҷудияти худ ва фарқ доштан аз дигарон ба худ мегиранд”[5].

Ҷаҳонишавӣ. Ҷаҳонишавӣ ин раванди додугирифт ва ҳамгирии иқтисодӣ, фарҳангӣ ва сиёсӣ миёни мардум, ширкатҳо ва давлатҳо дар сатҳи ҷаҳонӣ мебошад. Ин раванди ҳамкориву ҳамгирӣ асрҳо вучуд дошт, аммо рушди босуръати технологияи коммуникатсионӣ ва ҳамлу нақд дар нимаи дуҷуми асри 20-ум ба ин раванд суръати бештар бахшид. Дар баробари ин рақобатҳои шадид дар бозорӣ ҷаҳонӣ, ки ширкатҳои

бузургро маҷбур месохт барои баланд бардоштани самаранокии истеҳсолот ва дастрасӣ ба бозорҳо, фаъолияти худро дар ҳама ғӯшаҳои дунё ба роҳ монанд, раванди ҷаҳонишавиро тезонид. Бо ин роҳ онҳо метавонистанд тақсимооти меҳнатро дурусттар ба роҳ монда, ҳарҷҳои камтарин дар истеҳсоли маҳсулоти босифат дошта бошанд.

Ин ҷаҳонишавии иқтисодӣ ҳамкориҳо миёни миллатҳои гуногунро бештар кард. Паҳн шудани маҳсули хунармандону эҷодкорони кишварҳои гуногун ба тамоми ҷаҳон низ раванди ҷаҳонишавиро суръат бахшид. Дар ҷанд даҳсолаи охир раванди муҳочират, ҷӣ мавсимӣ бошад ҷӣ доимӣ, фарҳангҳои гуногунро низ бо ҳам рӯ ба рӯ карда, ба раванди ҷаҳонишавӣ таъсиргузор буд. Илова бар ин беҳтар шудани сатҳи зиндагии мардум дар кишварҳои муайян рушди сайёҳиро дар пай дошт. Ҳамаи ин омилҳо раванди ҷаҳонишавиро ба таври бесобиқа густариш доданд.

Бо сабаби ин, ки нақши давлатҳо дар танзими ин ҳама равандҳои ҳамкориву ҳамгирӣ ҳалқунанда мебошад, муносибатҳои сиёсӣ ва равобити байниҳамдигарии давлатҳо низ дар раванди ҷаҳонишавӣ беш аз пеш густариш ёфтанд. Дар чунин ҳолат ҷанбаҳои сиёсии ҷаҳонишавӣ низ суръати баланд пайдо кард. Давлатҳо бо бастанӣ шартномаҳои гуногун ва ворид шудан ба сазмону ташкилотҳои гуногуни байналмилалӣ ба раванди ҷаҳонишавӣ ворид шуда, аз он барои кишварҳои худ манфиат меҷустанд. Дар воқеъ “кишварҳое, ки раванди ҷаҳонӣ шуданро дарк карда бошанд ва созукорҳои онро бишносанд, метавонанд ҷойгоҳи муносибе барои худ дар низоми ҷаҳонӣ пайдо кунанд”[6].

Ҳамин тариқ, “ҷаҳонишавӣ ба як ғароиши густардаи ҷаҳонӣ таъдил ёфтааст. Ширкатҳои байналмилалӣ дар ҷандин кишвар маҳсулот истеҳсол карда, онро дар тамоми ҷаҳон ба фурӯш мебароранд. Сармоя, технологияҳо ва ашёи хом боз ҳам сарътар ва осонтар марзҳои давтарҳои миллиро убур мекунанд. Дар баробари молу коло ва сармоя идеяҳо ва фарҳангҳо боз ҳам ғардиши озодтар пайдо кардаанд. Дар натиҷа ҳаракатҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ дар сатҳи байналмилалӣ ташаккул меёбанд”[3].

Хувийяти милли дар шароити ҷаҳонишавӣ. Масъалаи ҳифзу бақои хувийати милли дар шароити нави ҷаҳонишавӣ мавриди омӯзиши

марказҳои илмии гуногун қарор гирифтааст. Дар ин масъала муҳаққиқон ба ду гурӯҳ тақсими шудаанд. Як гурӯҳ бар он аст, ки раванди ҷаҳонӣ шудан ба хувияти миллии миллатҳои гуногунро таъсири манфӣ гузошта, онҳоро ба ҳам шабеҳ месозад ва вижагиҳои хосашонро аз миён мебардорад. Гурӯҳи дигар назари мутафовит доранд ва бар инанд, ки баръакс раванди ҷаҳонишавӣ хувияти миллиро тақвият мебахшад. Чунки миллатҳои алоҳида бо рӯ ба рӯ шудан бо дигарон вижагиҳои хешро равшантар дида, хувияти худро тақвият медиҳад ва дар баробари дигарон ҳифзи мекунад.

Бе шак таъсирпазирии миллатҳо аз якдигар дар шароити ҷаҳонишавӣ хеле бештар аст ва ин наметавонад ба хувияти миллии мардум бетаъсир бошад. Аммо ин таъсирот на ҳамеша манфӣ ҳастанд. Бо дарназардошти манофеи худ дар сатҳи ҷаҳонӣ қишри созандаи ҳар ҷомеа ислоҳоти фарҳангиро ба роҳ мемонанд. Дар ин раванд таъсири ҷаҳонишавӣ назаррас аст. Аммо бе он ҳам фарҳанг ҳамеша дар ҳоли тағйир аст. Инсонҳо фарҳангро месозанд ва фарҳанг дар навбати худ инсонҳоро месозад. Яъне инсонҳои эҷодкору созанда фарҳангро тағйир дода, бо назардошти талаботи замони ва манфиати ҷомеаи худ ба он ислоҳот ворид мекунад. “Фарҳанг дар гуфтугӯ бо тағйири шароити иқтисодӣ ва сиёсӣ-иҷтимоӣ тағйир меёбад. Як фарҳанг бо фарҳангҳои дигаре, ки бо онҳо дар тамос аст ва ҳамкориҳои тичоративу сиёсӣ дорад, такомул меёбад. Ба ҳар ҳол фарҳангро инсонҳо месозанд. Дар сарғаҳи фарҳанг гурӯҳи иҷтимоӣ қарор дорад: гурӯҳи инсонҳои дорои хусусиятҳои эҷодкорӣ ва озодманишӣ” [3]. Ба эҳтимоли зиёд ин гурӯҳ тағйиротро ба манфиати худ ҳамон ҷомеаҳо вориди фарҳангашон мекунад. Мисоли равшани ин тағйироти охир дар фарҳанги мардуми Арабистони Саудӣ наметавонад бошад. Дақиқтараш тағйирот дар фарҳанг ва баъдан дар қонуни ин кишвар, ҷиҳати ин ки ба бонувон ҳуқуқи ронандагӣ дода шавад. Бе шак ин натиҷаи таъсири ҷаҳонишавӣ буд, вале тағйироте, ки ворид шуд, ҳеҷ таъсири манфие ба хувияти миллии онҳо расонида наметавонад.

Муҳолифони ҷаҳонӣ шудан ба он назаранд, ки дар ин раванд фарҳангҳои бузург густариши бештар пайдо карда, ҷойгоҳи фарҳангҳои дигарро танг месозанд. Яъне дар шароити ҷаҳонишавӣ як фарҳанги умумиҷаҳонӣ дорад шакли мегирад. Аммо чунин шакли гирифтани ҷаҳон

гайримумкин ба назар мерасад. Чунки, “чаҳонӣ шудан бештар ба маънои хузури ҳамзамони фарҳангҳои мутафовит аст, то султан фарҳанги хос бар фарҳангҳои дигар. Фарҳангҳо зимни ин ки аз якдигар мутамоиз ҳастанд ва ба таври мустақил дорои ҳаёт мебошанд, дар шабакае аз иртибототи байнифарҳангӣ қарор гирифта, аз якдигар мутаассир шуда ва ҳар як аз онҳо созандаи ҷомеа ва фарҳанги чаҳонӣ мебошанд” [5].

Ба ҳамин тариқ метавон гуфт, ки сарнавишти хувияти миллии дар шароити чаҳонишавӣ дар дасти қишри оғоҳ, эҷодкор ва созандаи ҳар миллат аст. Онҳо ҳастанд, ки дар рушду такомули фарҳангҳои миллии саҳм доранд ва метавонанд дар баробари густариши ҳамкориҳову ҳамгириҳо дар сатҳи чаҳонӣ хувияти миллии худро ҳифз кунанд. “Дар ҳоле, ки раванди чаҳонишавӣ хувияти миллиро ба ҷолиш мекашад, зуҳури фарҳанги чаҳонӣ фаъолияти эҷодкоронаи гурӯҳҳои миллиро дар дохили кишварҳои муайян тақвият мебахшад. Дар ҳоли ҳозир хувиятҳои миллии таҳти фишорҳои чаҳонишавӣ таърифи тозаеро ба худ мегиранд” [2].

Ба роҳи мондани сиёсати дуруст дар замони муосир таъсири барҷастае ба хувияти миллии дорад. Аз сабаби он ки давлатҳои миллии сарватҳои миллиро идора мекунанд ва дорои қудрат ҳастанду назорати ҷомеаро дар даст доранд, нақши онҳо низ дар ҳифзу ҳимояи хувияти миллии барҷаста аст. “Чун давлатҳо назорат аз болои мардум ва худро дар даст доранд, онҳо бояд хувияти он чиро, ки мудирӣ мекунанд, муайян созанд. Бо вучуди аз даст додани баъзе имконот, давлатҳо ҳанӯз ҳам пружаҳои миллиро дар даст дошта, ҷомеаи миллиро шакл медиҳанд ва мушкилоти иҷтимоиро тавассути ниҳодҳои худ бартараф месозанд. Дастбакорони давлат-миллатҳо сиёсати иҷтимоиро ба роҳи мемонанд, ки будани худ ва хоҳиши худро оид ба ҷи гуна будани миллат ба намоиш мегузоранд. Аз он ҷо, ки онҳо парадигмаҳои фарқкунандаро дар доираи қонунҳои чаҳонӣ эҷод мекунанд, онҳо як хувиятсозро тарғиб мекунанд. Ин раванди кори ниҳодҳо ба навъе кори хувиятсозӣ аст” [2]. Ин хувиятсозии давлатӣ дар шароити чаҳонишавӣ аҳамияти вижа пайдо мекунад. Маҳз фаъолияти ҳукумат аст, ки натиҷаҳои он таъсири зиёд ба қисме аз нишонаҳои хувияти миллии мерасонад. Аз ҷумла, эҳсоси ифтихори миллии, нангу номуси миллии, меҳанпарастӣ ва

худбаҳоидиҳии аъзои ҷомеа ба натиҷаҳои фаъолияти як ҳукумат пайванди мустақим доранд. Агар ҳукумате муваффақ бошад ин нишонаҳои хувийяти милли тақвият меёбанд ва агар номуваффақ бошад давлат дар шохисҳои гуногуни ҷаҳонӣ ҷойгоҳи паст касб кунад ва мушкилоти иҷтимоии мардум зиёд бошанд, ин ба хувийяти милли таъсири манфӣ мегузорад. Чунки инсон худро дар баробари дигарон мешиносад ва дар шароити ҷаҳонишавӣ маълумот дар бораи ҳуду дигарон ба осонӣ дастрас мегардад. Ҳар як шахрванд метавонад кишвари худро дар маҷмӯъ ва вазъи иҷтимоии худро дар алоҳидагӣ дар муқоиса бо дигарон бинад ва арзёбӣ кунад. Арзёбии худ дар баробари дигарон дар ҳоли ҳозир барои аксар шахрвандон аҳамияти бештар дорад. На муқоисаи имрӯз бо дирӯз. Хувийяти миллиро бо ёдовариҳои ин, ки дирӯз 1 сомонӣ даромад доштемӯ имрӯз 2 сомонӣ ва ё дирӯз ҷомеа ноором будӯ имрӯз ором, наметавон ҳифз кардӯ тақвият бахшид. Ҳалли мушкилоти иҷтимоӣ ва баробар шудан бо кишварҳои пешрафта аст, ки хувийяти миллии воқеиро ҳифз мекунаду тақвият мебахшад.

Хулоса. Ҳарчанд раванди ҷаҳонишавӣ миллатҳоро ба ҳам наздик мекунад ва рафту омаду додугирифтӣ ҷонибҳоро ба маротиб бештар месозад, аммо ин раванд наметавонад ҷаҳони якфарҳангиро ба вучуд оварда, як хувийяти ҷаҳониро барои ҳама миллатҳо бисозад. Миллатҳо дар шароити ҷаҳонишавӣ “аз зеҳният ва озодиҳои зиёде дар тағйир ва фарҳансозӣ бархурдоранд. Бо рушди илму технология инсонҳо аз гузашта дида ба ҳам наздиктар мешаванд. Дар мавриди хувийяти милли онҳо ба маротиб нигарониҳои бештар пайдо мекунанд. Онҳо пайваستا решаҳои фарҳангии худро ҷустуҷӯ карда, онҳоро ҳимоя мекунанд”[3]. Ба ибораи дигар, ҷаҳон бо вучуди ба як деҳқадаи бузург табдил ёфта, якрангу якмиллат нахоҳад шуд. Фарҳангҳои гуногун боқӣ монда, хувийятҳои миллии гуногун ҳифз карда мешаванд. Дар ҳоле, ки миллат-давлатҳо дар ҷаҳон нақши асосиро иҷро мекунанд ва ташкили як давлати ҷаҳонӣ имконпазир нест, як фарҳанги ҷаҳонӣ низ ташаккул ёфта наметавонад. “Фарҳанги ҷаҳонӣ танҳо дар сурати вучуди як давлати ҷаҳонӣ муяссар аст”[7].

Дар ин ғирӯдори ҷаҳонишавӣ баъзе миллатҳо метавонанд бозанда бошанд. “Ҳарчанд ҷаҳонишавӣ самаранокии иқтисодро боло мебарад ва даромадҳо зиёд мегардандӯ мизони фақр дар сатҳи ҷаҳонӣ коҳиш

меёбад, вале ин даромадҳо миёни давлатҳои ҷаҳон ва миёни аҳоли дар кишварҳои алоҳида баробар тақсим намешаванд. На дар ҳама кишварҳо ҷаҳр решақан карда мешавад, аммо ин ҷо айби ҷаҳонишавӣ набуда, камбудӣ дар мудирияти нодурусти ҷомае дар қисме аз кишварҳои ҷаҳон аст, ки ақиб мондаанд. Напайвастан ба раванди ҷаҳонӣ дар ҷунин кишварҳо ҷаҳрро боз ҳам зиёдтар мекунад”[8]. Агар қишри ҷаҳолу созанда ва давлатмардони як миллат ислоҳоти саривақтиро дар фарҳангу сиёсати худ ворид накунад, ниёзҳои рӯзафзуни аъзои он қонеъ намешаванд. Ин метавонад таваҷҷуҳи мардумро ба фарҳангҳои дигар зиёд кунад ва муҳоҷират ба дигар ҳавзаҳои фарҳангӣ ҳувияти миллии онҳоро коҳиш диҳад. Ё дар мисоли миллати мо ҳувияти диниро дар онҳо тақвият бахшад, ки мутаассифона, саранҷоми нек нахоҳад дошт.

Дар ҷунин шароит, яъне шароити ҷаҳонишавӣ, сарнавишти ҳувияти миллии ва дар зимн сарнавишти миллат дар дасти давлатмардон ва аъзои донишманду ҷаҳоли он аст. Ба хотири рақобатпазир будан ва ҳадди аксари манфиатро аз низоми нави ҷаҳонӣ гирифтан, ҳар кишваре ногузир ба раванди ҷаҳонишавӣ ворид мегардад. Ҳоло дар ростии ҳифзу тақвияти ҳувияти миллии ин раванд то кучо истифодаи дуруст мешавад, аз худии миллатҳои алоҳида вобаста аст. Мушкилоте, ки ҳатман бояд барои ҳифзу тақвияти ҳувияти миллии дар шароити ҷаҳонишавӣ бартараф карда шаванд, дар ҳолати гурез аз ин раванд низ ҳалли саривақтии онҳо шарт ва зарур аст. Ба ибораи дигар, наметавон марзҳоро ба рӯйи ҷаҳонишавӣ баста, ҳувияти миллиро аз хатар дур кард. Ҳадафи аслии ҳифзу тақвияти ҳувияти миллии дар баробари ворид шудан ба раванди ҷаҳонишавӣ ва гирифтани манфиати бештарин аз он мебошад. Ин ҳадафро, барои ҳар як миллат, давлатмардон ва аъзои донишманду ҷаҳоли он амалӣ карда метавонанд.

Бинобар ин, барои ҳифзу тақвияти ҳувияти миллии давлатмардонро зурур аст, ки сиёсати дурустро ба роҳ монда мушкилоти иҷтимоиро саривақт ҳал намоянд ва ҷойгоҳи кишвари худро дар шохисҳои гуногуни ҷаҳонӣ баланд бардоранд. Олимону фарҳангиён дар навбати худ дар тақомули фарҳанги миллии саҳми намоён гузошта, ҳар гуна тағйиротро ба манфиати он истифода намоянд. Дар ҷунин ҳолат

хувийяти миллӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ ниғаҳ дошта шуда, заминаи рушду тақвияти он фароҳам мегардад.

Сарчашмаҳо

Zawawi Ibrahim, "Globalization and national identity: Managing Ethnicity and Cultural Pluralism in Malaysia", University Brunei Darussalam, 18 December 2015 (<https://www.researchgate.net/publication/287216862>);

Frank J. Lechner, "Globalization and National Identity in the Netherlands, 1980-2000", Emory University, 2002 (<https://pdfs.semanticscholar.org/8ad2/67191bfd63670f79dccb2d4c7f2015d8ee67.pdf>);

Yi Wang, "Globalization Enhances Cultural Identity", Harbin Engineering University, China, 2007 (<https://www.semanticscholar.org/paper/Globalization-Enhances-Cultural-Identity-Wang/7e0cde0bdfbc54a2b7b917ba1c491c57b6119cfa>);

Gal Ariely, "The nexus between globalization and ethnic identity: A view from below", Ben-Gurion University of the Negev, Beer-Sheva, Israel, 2019 (<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1468796819834951>);

Исмоил Бойбурдӣ, "Ҷаҳонӣ шудани фарҳанг ва таъсири он бар хувийяти миллии Ирон", 2014 (http://prb.iauctb.ac.ir/article_511100_397e5957474c30928b74bd8a4fc80085.pdf);

Заҳро Аҳмадипур, "Ҷаҳонӣ шудан ва хувийяти Иронӣ", 2010 (<https://jgs.khu.ac.ir/article-1-621-fa.pdf>);

Чингиз Паҳлавон, "Ҷомеашиносӣ", саҳ. 400, Техрон, 2003;

Dominick Salvatore, "International Economics: Trade and Finance", Fordham University, 2017, p. 343;

Назрӣ Асадзода, "Мушкилоти тоҷикон дар масири ба даст овардани истиқлолияти зехнӣ", Маҷаллаи "Илм ва Ҷомеа", №1(14), 2019 саҳ. 230.